

Говор предс. СКЈПШТИМЕ ОПШТИМЕ
„СКАДАРСКИ ЗАПИС“ - ЗАБИЧАНИ МЗЗЕЈ
- 9. 12. 1992. г.

U vihorima I i II balkanskog rata i I svetskog rata dogodile su nam se mnoge odiseje i golgote, koje istorija gotovo nije zabeležila.

Nikada vremena za nas nisu bila laka, ali ni izbisiva. Tragova stradanja i herojstva ima svuda, čak i tamo gde bi možda najmanje uslova za to imalo.

Kako reče pesnik: "Njihova imena nisu ispisana zlatom u mermernim pločama i kosti im nisu sahranjene u raskošnim mauzolejima i grobnicama. Nju čuvaju neprohodne planine, široka polja i sunčane obale... Skrhali su svoje kosti, a zemlji ostavili slobodu. I ostali neznani, bezimeni...

Mnogi da. Ali 80 Takovaca posle 80 godina za svoj kraj prestaju da budu bezimeni - zahvaljujući najčistijim patriotskim osećanjima ambasadora Jugoslavije u

u Albaniji 1991.godine, i zahvaljujući stručnjacima srpskih i crnogorskih zavoda za zaštitu spomenika, kao i Društva za čuvanje spomenika i negovanje tradicija oslobodilačkih ratova do 1918.godine. Zahvaljujući njima - vetrovima, kišom i mrazevima oštećena Spomen-ploča izginulim i umrlim drugovima Šumadincima-Takovcima II bataljona I prekobrojnog pešadijskog puka Moravske brigade 1912-1913.godine, preneti je iz Tirane u Podgoricu i dopremljena u zavičaj, gde će se čuvati kao jedinstveno znamenje.

Da nije toga bilo nestao bi jedan od malobrojnih spomenika o našim herojstvima i stradanjima na prostorima Albanije, započetim početkom decembra 1912.godine posle odlučujućih pobeda srpske vojske nad Turcima kod Kumanova i Bitolja. Posle tih bitaka jedinice Srpske vojske nastupale su kroz Albaniju prema Jadranskom moru. Od tih

dana, pa tokom 1913. i sve do 1915. i kraja I svetskog rata, mnoga srpska groblja posejana su u Albaniji.

Njima u spomen - i posebno u sećanje na 80 izginulih Takovaca - upriličili smo današnji susret. Neka im je slava i hvala!

A mi Milanovčani, potomci slavnih Takovaca, postaraćemo se da obezbedimo novu mermernu ploču koja će biti postavljena na mesto stare i koja će na tim prostorima svedočiti o nama u našoj istoriji.

Sa nama su današ⁵, na naše veliko zadovoljstvo ratnici oslobodilačkih ratova Srbije od 1912-1918. Dr Naum Đorđević i Obrad Vukašinović i predstavnici Društva za čuvanje spomenika i negovanje tradicija tih ratova i ja ih najsrdačnije pozdravljam.

Takodje, pozdravljam narodnog heroja, general pukovnika Petra Gračanina, pomoćnika ministra kulture Republike Srbije Dragana Gačića, poslanika Narodne Skupštine

Gačića i predsednike okolnih Skupština opština.

Pozdravljam predstavnika Vojnog muzeja Beograd, predstavnika Istorijskog muzeja Srbije, narodnih mezeja iz susednih opština kao i drugih srodnih institucija. Pozdravljam predstavnike Vojske Jugoslavije i predstavničke verske zajednice, kao i sve ostale prisutne.

Dajem reč pukovniku Mihailu Preleviću iz Vojnog muzeja Beograd.